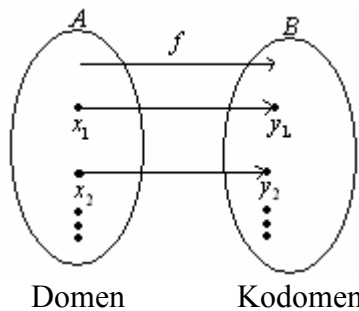

LINEARNA FUNKCIJA I NJEN GRAFIK

Neka su dati skupovi A i B . Ako svakom elementu $x \in A$ odgovara tačno jedan element $y \in B$, kažemo da se skup A preslikava u skup B . Takvo preslikavanje nazivamo funkcijom. Zapisujemo:

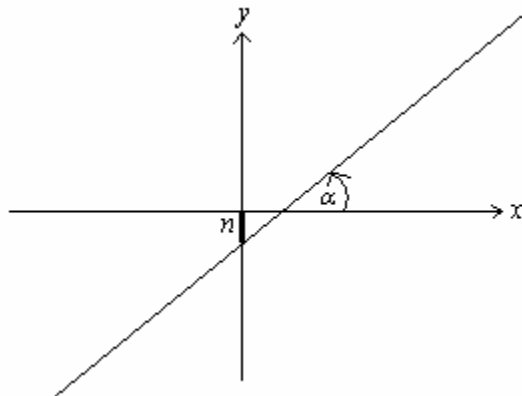
$$f : A \rightarrow B \text{ ili } y = f(x)$$

Najpoznatiji oblik linearne funkcije je: $y = kx + n$ (eksplicitni)

Grafik ove funkcije je prava.

k - je koeficijent pravca, odnosno $k = \operatorname{tg} \alpha$ gde je α - ugao koji prava gradi sa pozitivnim smerom x -ose, n - je odsečak na y -osi

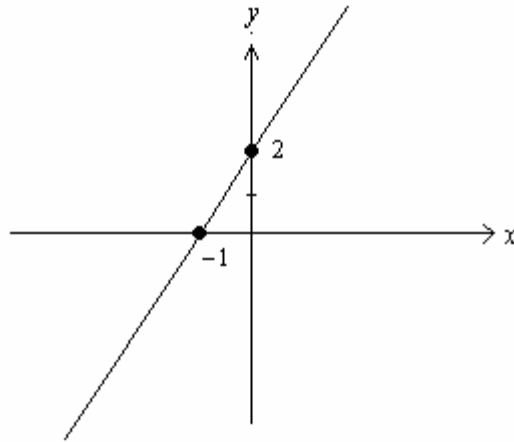

Pošto je prava određena sa dve svoje tačke, grafik ucrtamo tako što u malu tablicu uzmemo 2 proizvoljne vrednosti za x , pa izračunamo y ili još bolje, $x = 0$ i $y = 0$, pa nadjemo nepoznate: $y = 2x + 2$

<u>za $x=0$</u>	<u>za $y=0$</u>
$y = 2 \cdot 0 + 2 = 2$	$2x + 2 = 0$
	$x = -1$

Ubacimo ovo u malu tablicu:

x	0	-1	
y	2	0	

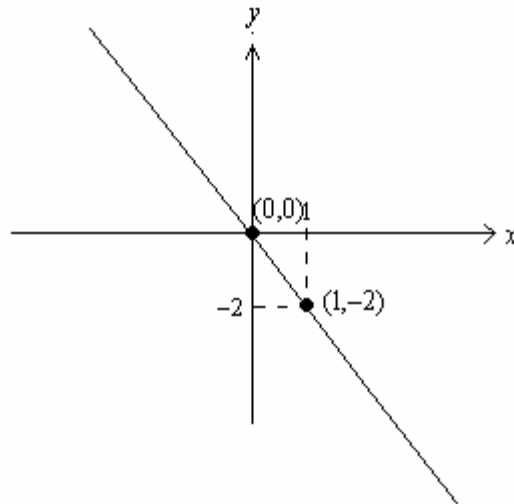
PAZI: Ako je funkcija samo $y = kx$ (bez n) onda grafik prolazi kroz koordinatni početak i moramo uzimati dve različite vrednosti za x .

Primer:

$$y = -2x$$

$$x = 0 \text{ pa je } y = 0$$

$$x = 1 \text{ pa je } y = -2$$

Kako nacrtati grafike $x = 2$ ili $y = -3$?

Važno je zapamtiti:

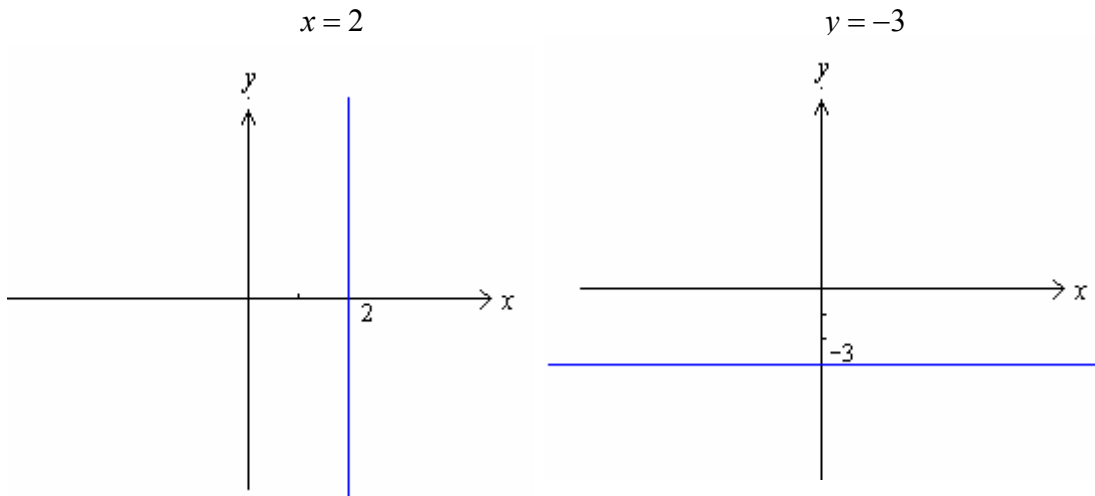
→ $y = 0$ je x -osa

→ $x = 0$ je y -osa

→ $x = a$, grafik je paralelan sa y -osom i prolazi kroz a

→ $y = b$, grafik je paralelan sa x -osom i prolazi kroz b

Na primer:

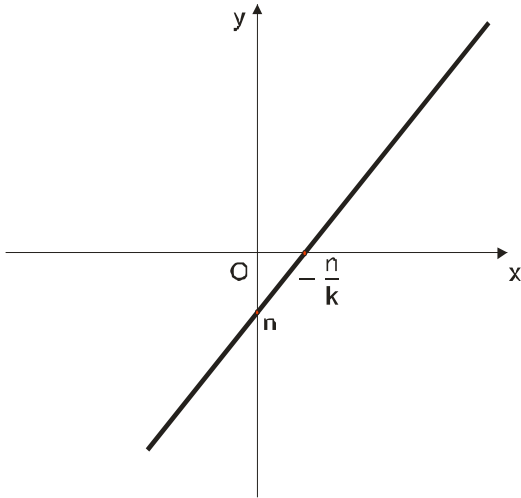

Nula Funkcije: je mesto gde grafik seče x-osu a dobija se kad stavimo $y = 0$ pa izračunamo koliko je x . $\left(x = -\frac{n}{k}\right)$ Funkcija može biti rastuća ili opadajuća. Ako je $k > 0$ funkcija je rastuća i sa pozitivnim smerom x-ose gradi oštar ugao, a ako je $k < 0$ funkcija je opadajuća i sa pozitivnim smerom x-ose gradi tup ugao.

Znak funkcije:

Funkcija je pozitivna za $y > 0$ tj. $kx + n > 0$ i grafik je iznad x-ose.

Funkcija je negativna za $y < 0$ tj. $kx + n < 0$ i grafik je ispod x-ose

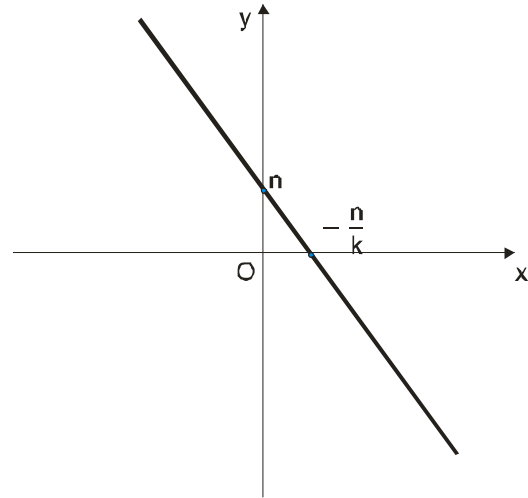

Rastuća

$$y = 0 \text{ za } x = -\frac{n}{k}$$

$$y > 0 \text{ za } x \in \left(-\frac{n}{k}, \infty\right)$$

$$y < 0 \text{ za } x \in \left(-\infty, -\frac{n}{k}\right)$$

Opadajuća

$$y = 0 \text{ za } x = -\frac{n}{k}$$

$$y > 0 \text{ za } x \in \left(-\infty, -\frac{n}{k}\right)$$

$$y < 0 \text{ za } x \in \left(-\frac{n}{k}, \infty\right)$$

Ako se u zadatku kaže da grafik prolazi kroz neku tačku (x_0, y_0) onda koordinate te tačke smemo da zamenimo umesto x i y u datoj jednačini $y = kx + n$

Dakle: $y_0 = kx_0 + n$

Dva grafika $y = kx_1 + n_1$ i $y = kx_2 + n_2$ će biti paralelna ako je $k_1 = k_2$, a normalna ako je $k_1 \cdot k_2 = -1$.

Dakle:

- uslov paralelnosti je $k_1 = k_2$

- uslov normalnosti je $k_1 \cdot k_2 = -1$

Da nas ne zbuni: Prava može biti zadata i u drugim oblicima:

$$ax + by + c = 0 \quad \text{ili} \quad \frac{a}{x} + \frac{b}{y} = 1$$

Mi ovde izrazimo y (ipsilon) i "pročitamo" k i n :

$$ax + by + c = 0$$

$$by = -ax - c$$

$$y = -\frac{a}{b}x - \frac{c}{b}$$

pa je: $k = -\frac{a}{b}$, $n = -\frac{c}{b}$

$$\frac{x}{a} + \frac{y}{b} = 1 / \cdot ab$$

$$bx + ay = ab$$

$$ay = -bx + ab / : a$$

$$y = -\frac{b}{a}x + b$$

pa je: $k = -\frac{b}{a}$, $n = b$

PRIMERI

1) Proučiti promene i grafički prikazi funkcije:

a) $y = \frac{1}{2}x - 1$

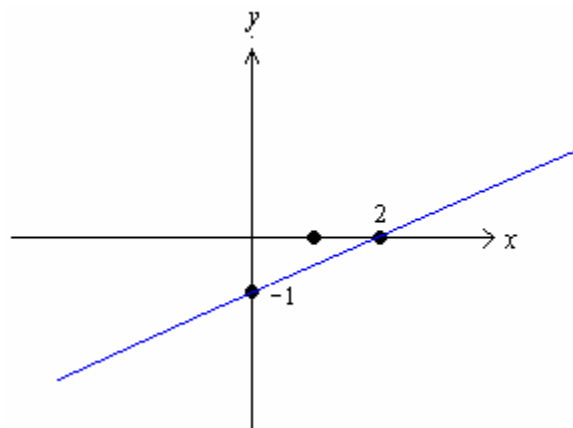
b) $y = -2x + 4$

a) $y = \frac{1}{2}x - 1$

za $x=0 \Rightarrow y = 0 - 1 = -1$

za $y=0 \Rightarrow \frac{1}{2}x - 1 = 0 \Rightarrow x = 2$

x	0	2
y	-1	0

3) U skupu funkcija $f(x) = (a-2)x - 2a + 3$, odrediti parameter a tako da grafik funkcije odseca na y-osi odsečak dužine 5.

$$f(x) = (a-2)x - 2a + 3$$

Uporedimo datu funkciju sa $y = kx + n$

Pošto je n -odsečak na y-osi, a ovde je $n = -2a + 3$, to mora biti:

$$-2a + 3 = 5$$

$$-2a = 5 - 3$$

$$-2a = 2$$

$$a = -1$$

4) Date su familije funkcija $y = (2m-5)x + 7$ i $y = (10-m)x - 3$ Za koje su vrednosti parametra m grafici ovih funkcija paralelni?

$$y = (2m-5)x + 7 \Rightarrow k = 2m - 5$$

$$y = (10-m)x - 3 \Rightarrow k = 10 - m$$

uslov paralelnosti je da imaju iste **k-ove**. Dakle:

$$2m - 5 = 10 - m$$

$$2m + m = 10 + 5$$

$$3m = 15$$

$$m = \frac{15}{3}$$

$$m = 5$$

5) Nacrtati grafik funkcije

$$y = |x| - 1$$

Rešenje:

Najpre definišemo apsolutnu vrednost:

$$|x| = \begin{cases} x, & x \geq 0 \\ -x, & x < 0 \end{cases}$$

Dakle, treba nacrtati dva grafika

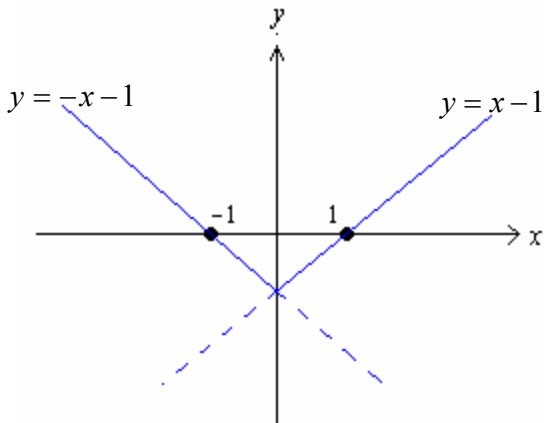
$$y = |x| - 1$$

$y = x - 1$
za $x \geq 0$

x	0	1
y	-1	0

$y = -x - 1$
za $x < 0$

x	0	-1
y	-1	0

Kako grafik $y = x - 1$ važi samo za $x \geq 0$ njegov deo (isprekidano) za $x < 0$ nam ne treba.

Kako grafik $y = -x - 1$ važi za $x < 0$ i njegov isprekidani deo nam ne treba.

Konačan grafik ima oblik slova V.

6) Dat je skup funkcija $y = (4m-6)x - (3m-2)$, (m realan broj)

a) Odrediti m tako da funkcija ima nulu za $x=2$

b) Za nadjenu vrednost m ispitati promene i konstruisati grafik funkcije.

$$y = (4m-6)x - (3m-2)$$

$$\begin{aligned} \text{a) } x = 2 \text{ za } y = 0 &\Rightarrow (4m-6) \cdot 2 - (3m-2) = 0 \\ &8m - 12 - 3m + 2 = 0 \\ &5m - 10 = 0 \\ &m = 2 \end{aligned}$$

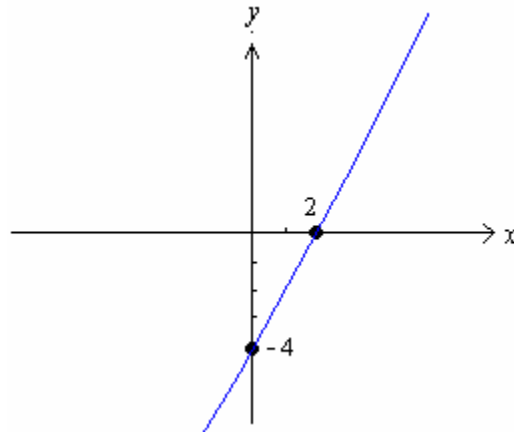
Vratimo vrednost za m da dobijemo traženu funkciju:

$$y = (4 \cdot 2 - 6)x - (3 \cdot 2 - 2)$$

$$y = 2x - 4$$

x	0	2
y	-4	0

7) Dat je skup funkcija $y = (k - 2)x - (k - 1)$, gde je k realan parameter. Odrediti parametar k tako da njen grafik bude paralelan sa grafikom funkcije $y = 2x - 6$. Za dobijenu vrednost k , ispisati funkciju i konstruisati njen grafik.

Iskoristimo najpre uslov paralelnosti da nadjemo k :

$$y = \boxed{(k - 2)}x - (k - 1)$$

$$y = \boxed{2}x - 6$$

$$k - 2 = 2$$

$$k = 4$$

Vratimo vrednost za k :

$$y = (4 - 2)x - (4 - 1)$$

$$y = 2x - 3$$

Dve proizvoljne tačke:

x	0	$\frac{3}{2}$
y	-3	0

